

Abstrakt

NÁZEV: Inkluzivní praxe ve vzdělávání dětí-uprchlíků

AUTOR: Markéta Bačáková

KATEDRA: Katedra speciální pedagogiky PedF UK

Český odborný výzkum v oblasti vzdělávání dětí-uprchlíků v současné době téměř neexistuje, přestože mezinárodně se jedná o téma hojně zkoumané a diskutované. Jeho důležitost je dána jednak vysokou zranitelností osob prchájících z vlasti z důvodu persekuce, stejně jako hlediskem lidských práv zakotveným v mnoha mezinárodních úmluvách spolu se současnými pedagogickými trendy, jako je inkluzivní vzdělávání. Zahraniční výzkum navíc ukazuje, že děti-uprchlíci nabízí společnosti zcela unikátní a nezastupitelný pohled na vzdělávací systém. Naslouchání jejich hlasům tak má potenciál nám pomoci nacházet nové odpovědi na stále se zvyšující diverzitu školní populace, a to nejenom v České republice.

Předkládaný projekt disertační práce si klade za cíl podpořit diskusi v oblasti vzdělávacích zkušeností dětí-uprchlíků na území České republiky a zároveň také reflektovat zahraniční praxi zemí s mnohaletou zkušeností s mezinárodní migrací. Práce staví na případové studii skupiny přesídlených barmských uprchlíků v České republice a klade si otázku, zda mají tyto děti-uprchlíci a jejich rodiny možnost plné účasti na vzdělávání, jak jim to zaručují mezinárodní úmluvy o lidských právech, stejně jako i česká legislativa.

Teoretický rámec výzkumu staví na konceptech práva na vzdělání, kvality vzdělání a inkluzivního vzdělávání. Na jejich základě práce definuje pět předpokladů plné účasti na vzdělávání pro děti-uprchlíky v ČR, které tvoří primární strukturu pro empirický výzkum. Ten identifikuje šest hlavních bariér, jimž respondenti výzkumu v procesu vzdělávání čelí. Ty zahrnují nedostatky v oblastech informovanosti, kvalifikace pedagogů, financí, podpůrných opatření, komunikace mezi rodinou a školou a zařazování dětí-uprchlíků do ročníků ZŠ.

V průběhu analýzy a následné diskuse hledá disertační práce kauzální vztahy mezi identifikovanými kategoriemi. Primární příčiny vidí v nedostatku informací a nedostupném systému pedagogicko-psychologického poradenství. Práce se obrací také k východiskům do budoucna a mapuje možnosti, jak podporovat naplňování práva na (inkluzivní) vzdělávání pro děti-uprchlíky v České republice za pomoci výzkumných propozic, odborné literatury

a zahraničních příkladů dobré praxe. Klíčové opatření práce spatřuje ve zvýšené informovanosti všech aktérů činných ve vzdělávání této skupiny dětí. Vyvrcholením disertační práce pak je rozšířený logický model shrnující diskutované proměnné a jejich vliv na současnou situaci ve vzdělávání přesídlené skupiny dětí-uprchlíků v ČR.

Výzkum dochází k závěru, že i přes několik příkladů dobré praxe, kdy pedagogové bez externí podpory vytvářeli prostředí plné podpory (nejenom) pro své žáky-uprchlíky, český školský systém dotázaným dětem-uprchlíkům nezabezpečuje možnost plné účasti na vzdělávání, a ohrožuje tak jejich budoucí kariérní dráhu i úspěšné začlenění do společnosti jejich nového domova. Spolu s tím také výzkum apeluje na širokou vědeckou obec, aby naslouchala hlasům těch, které zatím není slyšet, a postupně rozšiřovala své výzkumné záměry i do oblasti vzdělávání dětí-uprchlíků.

Klíčová slova: děti-uprchlíci, inkluzivní vzdělávání, právo na vzdělání, podpůrná opatření